

Волочасва Арина Сергіївна,

студентка четвертого курсу
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Новосад Анастасія Сергіївна,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
юридичного факультету Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРУ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВАНТАЖУ ВІДПОВІДНО ДО ЦИВІЛЬНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО КОДЕКСІВ УКРАЇНИ

Оскільки в Україні дуже розгалужена транспортна система, до якої відносять залізничний, автомобільний, морський, річковий, повітряний, трубопровідний транспорт, то на сьогоднішній день дуже розповсюдженим є використання будь-якого транспорту для перевезення вантажу, пасажирів, пошти та інше, так як це дуже зручно, комфортно та саме транспортні перевезення є важливим джерелом поповнення коштів державного бюджету. Транспортні перевезення підтверджуються відповідними транспортними накладними та договорами. Тому, з вищевикладеного пропонуємо розглянути питання, пов'язане з оформленням перевезень, а саме характеристику договору перевезення вантажу відповідно до цивільного та господарського законодавства, так як цей договір є одним із тих видів договорів, який є актуальним на сьогоднішній день, і його роль зростає.

Перевезення вантажів регулюється різними нормативно-правовими актами, такими як Конституцією України, Законами України (далі – ЗУ) «Про транспорт», «Про залізничний транспорт», «Про автомобільний транспорт», Цивільним кодексом України (далі – ЦК України), Господарським кодексом України (далі – ГК України), Статутом залізниць України, Правилами перевезення вантажів та іншими транспортними статутами та нормативно-правовими актами.

Питанням договорів перевезення було присвячено багато праць українських науковців, серед яких: І. О. Безлюдько, І. В. Булгаков, А. В. Волкова, Т. О. Колянковська, В. В. Луць, Г. В. Самойленко, Л. Я. Свистун, Є. Д. Стрельцова, Є. О. Харитонов, М. Л. Шелухін та інші.

Взагалі будь-яка дія в господарському та цивільному законодавстві підтверджується певними документами, в нашому випадку договором, так як саме договірні відносини відіграють важливу роль в нашому житті. Договір – це є угода двох або більше сторін. Відповідно до ч.1 ст. 626 ЦК України, договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків [1].

Розглянемо договір перевезення вантажу і пасажирів. Згідно із ч.1 ст. 909 ЦК України, за договором перевезення вантажу одна сторона (перевізник) зобов'язується доставити довірений їй другою стороною (відправником) вантаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання вантажу (одержувачеві), а відправник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату [1]. Договір перевезення вантажу укладається у письмовій формі і підтверджується видачею транспортної накладної, коносаментом (морський транспорт), а також чартером (при перевезенні вантажу морем). Відповідно до ч.1 ст. 307 ГК України, за договором перевезення вантажу одна сторона (перевізник) зобов'язується доставити ввірений їй другою стороною (вантажовідправником) вантаж до пункту призначення в установленій законодавством чи договором строк та видати його уповноваженій на одержання вантажу особі (вантажоодержувачу), а вантажовідправник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату [2]. Якщо подивитися на обидва визначення договору перевезення в цивільному та господарському праві, то можна сказати, що принципової різниці між ними немає. Сторонами цього договору є перевізник та відправник (вантажовідправник), а одержувач не є стороною договору, але у нього виникають за цим договором певні права та обов'язки.

Даний договір є двостороннім, так як права і обов'язки мають обидві сторони, реальним (вважається укладеним не з моменту досягнення згоди щодо всіх істотних умов договору, а з

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЦИВІЛЬНОГО,
ТРУДОВОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

моменту передачі речі) та відплатним.

Щодо розміру оплати та строку доставки вантажу, то сторони самостійно визначають цей розмір та прописують у договорі.

Необхідно звернути увагу, що для перевезення небезпечних вантажів треба отримати ліцензію відповідно до ЗУ «Про ліцензування видів господарської діяльності», п. 4 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом» [3;4]. Відповідно до ст.1 ЗУ «Про автомобільний транспорт», небезпечними вважаються вантажі, які під час перевезення можуть вибухнути, спровокувати пожежу або пошкодити технічні засоби, прилади, споруди та інші об'єкти [5].

Щодо строку доставки вантажу, то він повинен бути встановлений у самому договорі перевезення сторонами, але бувають певні нюанси. Наприклад, у ч.2 ст.919 ЦК України зазначається, що якщо вантаж, не виданий одержувачеві на його вимогу протягом тридцяти днів після спливу строку доставки, то він вважається втраченим. А що ж робити, якщо одержувачеві був переданий вантаж після спливу строку доставки? В такому випадку, одержувач повинен прийняти вантаж та повернути суму перевізникові, що була йому виплачена за втрату вантажу [1].

Також в договорі повинні бути прописані умови щодо прав та обов'язків сторін, які зазначені у відповідних нормативно-правових актах, які регулюють дані відносини; щодо відповідальності сторін за договором перевезення. Відповідальність перевізника регулюється ст. ст. 921, 923, 924 ЦК України:

- ненадання транспортного засобу для перевезення;
- прострочення доставки вантажу;
- втрата, нестача, псування або пошкодження вантажу, багажу, пошти.

В свою чергу, відправник несе відповідальність тільки за ст. 921 ЦК України – за невикористання наданого транспортного засобу.

І дуже цікавим є той факт, що строк позовної давності за договором перевезення вантажу становить 1 рік, при тому, що загальний строк позовної давності встановлюється 3 роки (ч.3 ст.925 ЦК України).

Отже, із вищевикладених обставин, можна зробити висновок, що не завжди в житті все реалізується так як прописано в законах України, особливо це стосується договорів перевезення. Дуже багато існує спорів щодо перевезення вантажів, багажу, коли перевізник не створює ті належні умови для безпеки та схоронності вантажу, хоча так повинно все таки бути. Також в цій сфері існує дуже багато прогалин, які потребують подальшого вдосконалення, розроблення та доповнення, щоб дійсно все ефективно працювало в реальному житті.

Бібліографічні посилання:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02 березня 2015 р. № 222-VIII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом» від 02 грудня 2015 р. № 1001-2015-п // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2015-п>.
5. Закон України «Про автомобільний транспорт» від 05 квітня 2001 р. № 2344-III // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>.